

EXPUNERE DE MOTIVE

a propunerii legislative pentru modificarea Legea nr. 115/2015 și pentru modificarea art. 5 alin. (5) din Legea nr. 33/2007

Potrivit art. 1 alin. (3) din Constituția României, republicată, „România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate”.

Plecând de la aceste principii, inițiatorii prezentei propuneri legislative am avem în vedere reducerea vârstei minime de la care tinerii pot vota la alegerile locale și europarlamentare, de la 18 la 16 ani.

Dezbaterea privind vârsta de la care pot vota tinerii nu este una nouă în societatea românească sau la nivel european/mondial, ci a fost reluată periodic. Unele state din Europa deja au luat măsuri pentru reducerea vârstei de vot pentru tineri, cum ar fi Scoția, Austria, Norvegia, Estonia, Germania și Malta.

În anul 2011, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a adoptat Rezoluția 1826 (2011) prin care a recomandat statelor-membre să analizeze reducerea vârstei de vot la 16 ani pentru toate alegerile.

Mai apoi, Parlamentul European prin Rezoluția din 11 noiembrie 2015 referitoare la reforma legislației electorale a Uniunii Europene a stabilit că se „recomandă statelor membre, ca următoare acțiune, să examineze modalitățile de a armoniza vârsta minimă a alegătorilor la 16 ani, pentru a crește egalitatea electorală în rândul cetățenilor Uniunii”.

Având în vedere acest context european, dar și particularitățile din România, inițiatorii prezentei propuneri legislative apreciem că tinerii din România cu vârste între 16 și 18 ani sunt pregătiți să își exercite dreptul de vot în cadrul alegerilor locale și europarlamentare, având în vedere următoarele argumente:

*

În primul rând, una dintre trăsăturile esențiale ale dreptului la vot într-o societate democratică este caracterul universal. Potrivit acestei trăsături, regula este că toată lumea are drept de vot, cu anumite excepții clar prevăzute de lege, de strictă interpretare și aplicare, și nu reglementarea expresă a unui corp electoral bine definit.

Astfel, toate excepțiile de la dreptul de vot trebuie să fie clare și bine fundamentate. În momentul de față, potrivit art. 36 alin. (2) din Constituție, nu au drept de vot: debilii sau alienații mintal, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărâre judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale.

De altfel, Constituția României reglementează drepturi și libertăți fundamentale minimale, fiind de apanajul legiuitorului să extindă și să dezvolte drepturile persoanelor în raport cu Statul Român. Coroborând alin. (1) și alin. (2) al articolului 36, rezultă că legiuitorul are o marjă de apreciere cu privire la dreptul de vot persoanelor cu vârste între 14 și 18 ani. În vreme ce legea prevede că minorii sub 14 ani sunt asimilați persoanelor fără discernământ, în cazul tinerilor cu vârste între 14 și 18 ani nu există o asemenea asimilare, ci, dimpotrivă, legea le recunoaște anumite capacități și responsabilități. Dacă echivalăm această apreciere și cu semnul egal pe care statul român îl pune între tinerii cu vârsta de 16 ani și adulții, în privința responsabilităților fiscale și a răspunderii penale, cu atât mai mult se impune și egalizarea drepturilor.

În concluzie, articolul 36 din Constituție trebuie interpretat în următorul sens: legiuitorul nu poate suprima dreptul de vot persoanelor de peste 18 ani, aceasta fiind esența reglementării alin. (1) al articolului 36, și, totodată, nu poate acorda drept de vot persoanelor incapabile și celor care sunt condamnate penal și cărora li s-a retras dreptul de vot.

În al doilea rând, tinerii cu vârste între 16 și 18 ani sunt suficienți de maturi pentru a se putea implica politic în societate. Această maturitate este prezumată deja de către Parlamentul României prin următoarele legi:

- **Codul muncii** (Legea nr. 53/2003) – „*Persoana fizică dobândește capacitate de muncă la împlinirea vârstei de 16 ani*” [art. 13 alin. (1)];
- **Codul penal** (Legea nr. 286/2009) – „*Minorul care a împlinit vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii*” [art. 113 alin. (3)], vârsta consimțământului sexual – 16 ani (art. 220 Cod penal);
- **Codul civil** (Legea nr. 287/2009) – „*Pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exercițiu*” (art. 40 teza I), „*Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul*” [art. 272 alin. (2) teza I];
- **OG nr. 2/2001** privind regimul juridic al contravențiilor (aprobată prin Legea nr. 180/2002) – „*Minorul sub 14 ani nu răspunde contravențional*” [art. 11 alin. (2)], „*Minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani nu poate fi sancționat cu prestarea unei activități în folosul comunității*” [art. 11 alin. (4)];
- **OUG nr. 195/2002** privind circulația pe drumurile publice (aprobată prin Legea nr. 49/2006) – „*Vârsta minimă pentru obținerea permisului de conducere este de: a) 16 ani împliniți, pentru categoriile de vehicule AM, A1 și B1*” [art. 20 alin. (4)].

De asemenea, vârsta pentru consimțământul prelucrării datelor în legătură cu serviciile societății informaționale, potrivit Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului European și Consiliului privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) este de 16 ani.

În al treilea rând, deși pot munci și astfel plătesc impozite, tinerii între 16 și 18 ani nu sunt reprezentați politic. Nicio impozitare fără reprezentare („*No taxation without representation*”) a fost un slogan din timpul Revoluției Americane care a condus la fondarea Statelor Unite ale Americii.

În momentul de față, tinerii din România nu sunt scutiți de plata impozitelor sau contribuțiilor sociale, ceea ce înseamnă că contribuie la bugetele locale și de stat, fără ca opinia lor să poată fi exprimată și pe calea votului.

În al patrulea rând, potrivit art. 49 alin. (5) din Constituția României, republicată, „*Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viața politică, socială, economică, culturală și sportivă a țării*”.

Una dintre concluziile Conferinței Europene de Tineret din 12-15 Martie 2021¹, desfășurată în marja Președinției portugheză a Consiliului, a fost aceea de a se reduce vârsta de vot la 16 ani, fiind considerat un obiectiv realist pentru următoarele alegeri europene în vederea creșterii participării tinerilor, având în vedere că într-o democrație, tinerii trebuie să aibă drept de vot.

De asemenea, scăderea vârstei de vot la 16 ani este și o dorință a tinerilor, astfel cum rezultă din Raportul Grupului Național de Lucru referitor la Dialogul UE cu tinerii². Astfel, la întrebarea „*Ce măsuri și acțiuni pot fi puse în aplicare pentru a crește reprezentarea tinerilor în structurile de luare a deciziilor, inclusiv cele rezultate în urma alegerilor electorale, la toate nivelurile societății?*”, tinerii au identificat printre soluții și „*Introducerea dreptului de vot începând cu vârsta de 16 ani*”.

Un raport al World Economic Forum din 2018³ arată că participarea tinerilor la luarea deciziilor este o problemă în Europa, astfel cum s-a putut observa și în cazul referendumului de Brexit. Conform acestui raport, scăderea vârstei de vot în Scoția și Austria a fost un succes, tinerii de 16-17 ani fiind mai interesați să voteze decât cei cu vârste între 18 și 24 de ani, iar cei care votează mai devreme vor fi inclinați să își păstreze prezența la vot. De asemenea, se propune uniformizarea ca vârstă minimă de vot – 16 ani – pentru toate alegerile europene.

Astfel, democrația, un pilon important al Statului român, deși nu implică doar participarea cetățenilor în procesul electoral, nu îl poate exclude. Tinerii trebuie să învețe democrația practicând-o, adică prin exercitarea drepturilor electorale și implicându-se în cadrul societății. Despre democrație, tinerii ar trebui să învețe cât mai devreme, însă acest lucru nu se poate întâmpla excluzându-i de la luarea deciziilor care îi privesc.

*

Inițiatorii prezentei propuneri legislative apreciem că nu există niciun impediment de natură juridică sau constituțională în vederea promovării prezentei propuneri, ci dimpotrivă, apreciem că premisele constituționale și legale sunt în perfectă concordanță cu propunerea noastră.

Motivul pentru care înțelegem să formulăm prezenta propunere are în vedere atât faptul că în cadrul alegerilor locale și europarlamentare tinerii au tot interesul să se implice, fiind până la urmă vorba de interesul lor local, imediat, cât și de interesul general care decurge din calitatea României de membru al Uniunii Europene, dar mai ales pentru a nu exista niciun fel de discriminare între cetățenii Uniunii Europene (spre exemplu, un tânăr român ar putea vota, dacă are domiciliul în Estonia/Austria, la alegerile locale/europarlamentare, dar nu ar putea vota la el acasă, și viceversa).

Un alt motiv pentru care am inițiat prezenta propunere legislativă doar pentru alegerile locale și europarlamentare este acela ce ține de suveranitatea statului. În România, doar în cadrul alegerilor parlamentare și prezidențiale, precum și în cazul referendumului, cetățenii români își exercită dreptul de vot suveran. În acest context, până la acordarea unui drept de vot cu caracter suveran tinerilor, apreciem că se impune pilotarea acestui exercițiu democratic pentru alegerile locale și europarlamentare, urmând ca ulterior să se evalueze impactul prezentei propuneri legislative în vederea extinderii dreptului de vot și pentru alegerile parlamentare și prezidențiale.

¹ https://jugenddialog.de/wp-content/uploads/2021/06/EU-Youth-Conference-Report-and-Implementation-Toolbox_2021Portugal-2.pdf

² <http://mts.ro/wp-content/uploads/2021/04/Raport-Na%C8%9Bional-DUET-1.pdf>

³ https://www3.weforum.org/docs/Reinew_Europe_report_2018.pdf

Potrivit datelor Institutului Național de Statistică, la 1 ianuarie 2021, 411.368 de tineri cu vârsta de 16-17 ani își aveau rezidența în România.

Pe data de 1 aprilie 2022, inițiatorii au organizat la Parlamentul României o dezbateră cu principalele organizații ale tinerilor din România, concluzia fiind unanimă în sensul oportunității prezentei propuneri legislative.

În concluzie, apreciem că tinerii din România de 16-17 ani trebuie să aibă dreptul să voteze la alegerile locale și europarlamentare din anul 2024, motiv pentru care am inițiat prezenta propunere legislativă.

În numele inițiatorilor,

Alexandru Kocsis-Cristea

Bogdan-Alexandru Bola

Claudiu-Martin Chira

**Inițiativa legislativă privind modificarea Legii nr. 115/2015 și pentru
modificarea art. 5 alin. (5) din Legea nr. 33/2007**

Tabel susținători			
Nr. Crt.	Nume/Prenume	Grup parlamentar	Semnătura
1	SIMION GEORGE	AUR - CDEP	
2	DAMUREANU RINCO	AUR	
3	ACATRIWEI DOPEL	AUR - CDEP	
4	Grădinaru Radu	AUR - CDEP	
5	TITUS TĂNESCU	AUR - CDEP.	
6	AXINIA ABDURAN GEORGE	AUR - CDEP	
7	Enachi Reisz	AUR	
8	MITREA DUMITRINA	AUR	
9	TANASĂ DAN	AUR	
10	SEBASTIAN GIAMINA	AUR	
11	SORIN HUNOCIU	AUR	
12	NACŢ VASILE	AUR	
13	POP DARIUS	AUR	
14	SUCIU SEBASTIAN	AUR	
15	RUSU DANIEL GHIS	AUR	
16	ROSA DUMITRU VIO	AUR	
17	Bădiu Georgel	AUR	